

**RUDYARD KIPLING'IN "IF" ADLI ŞİİRİ VE TÜRKÇE'YE
BÜLENT ECEVİT TARAFINDAN "ADAM OLMAK"
BAŞLIĞIYLA AKTARILAN ÇEVİRİSİNİN ANDRE
LEFEVERE'NİN YAKLAŞIMI DOĞRULTUSUNDA
İDEOLOJİK BİR DEĞERLENDİRMESİ**

Mehmet Cem ODACIOĞLU, Şaban KÖKTÜRK

Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, 54140 Esentepe
Kampüsü, Serdivan/Sakarya

E-mail: codacioglu@sakarya.edu.tr, skokturk@sakarya.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada çeviride ideoloji üzerinde durulmuştur. Genel olarak ideoloji kavramı hakkında bilgi verildikten sonra, Manipülasyon Ekolünün temsilcilerinden, Belçikalı çeviribilimci Andre Lefevere'nin yaklaşımı doğrultusunda Rudyard Kipling'in "If" adlı şiiri ve dilimize Bülent Ecevit tarafından "Adam Olmak" başlığıyla çevrildikten yıllar sonra Haziran 1981'de Arayış dergisinde basılan çevirisi ideolojik açıdan irdelenmiş ve çeviri eserin kaynak metinden ne gibi sapmalar gösterdiği, bir yeniden yazma olup olmadığı vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, çalışmada özellikle o dönemki egemen güçlerin tepkisini çekmesi göz önünde bulundurulursa, Bülent Ecevit'in çevirisinin ideolojik olduğu ve erek ortamda kaynak metinden farklı bir işlevi yerine getirdiği söylem çözümlemesi yöntemiyle desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, çeviride ideoloji, Manipülasyon Ekolü, Andre Lefevere, Rudyard Kipling, Bülent Ecevit.

**AN IDEOLOGICAL EVALUATION OF RUDYARD
KIPLING'S "IF" AND ITS TURKISH TRANSLATION
WITH A TITLE OF "ADAM OLMAK" BY BULENT
ECEVIT IN THE LIGHT OF ANDRE LEFEVERE'S
APPROACH**

ABSTRACT

The aim of this study is to focus on the translation and ideology. To this end, we first introduce "ideology" in detail. In the light of one of forerunners of the Manipulation School and Belgian translation scholar Andre Lefevere's approach, we then carry out an ideological analysis of Rudyard Kipling's "If" and its Turkish translation which was transferred into the target setting with the title of "Adam Olmak" by a Turkish politician Bülent Ecevit many years before it was published in a Turkish Journal, Arayış on the 6th June, 1981. We also emphasize to what extent the translated text deviates from the original text and whether it is a "rewriting" or not. In the study, with a discourse analysis methodology, it is also defended that Bülent Ecevit's translation is ideological and provides a different function for the target audience as compared to the source text since the translation drew reaction from the dominant force in the period when it was published in Turkey.

Key Words: Translation and ideology, ideology, Manipulation School, Andre Lefevere, Rudyard Kipling, Bülent Ecevit.

1. GİRİŞ

Çeviri, salt dilsel bir aktarım değildir. Bunun ötesinde, kaynak ve erek dildeki toplumsal ve kültürel değerlerin de bilinmesini gerektirir. O halde, çevirmen sadece basit bir çevirici veya aktarıcı değildir ve çeviri süreci boyunca kaynak ortamdaki toplumsal-kültürel değerlerin erek ortamda aynı etkiyi yaratarak nasıl sağlanacağını becerisine sahip olmalıdır. Klişeleşmiş bir söz olsa da çeviri tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarih boyunca, toplumlar ve kültürler birbirini tanımak ve anlamak için çeviriler yapmıştır. Ayrıca savaşlarda, ticaret gibi karşılıklı etkileşimlerde de çevirinin önemi yadsınamaz. Peki, bunların dışında çeviri başka ne gibi amaçlarla yapılabilir? Çeviri, ideolojik bir araç olarak

kullanılabilir mi veya erek kültürdeki birtakım köklü inanışları ve değerleri sarsma veya karşıt/egemen ideolojileri güçlendirme/zayıflatma gibi bir etkisi var mıdır? Ya da kaynak metindeki ideolojiden farklılık gösterebilir mi?

Bu çalışmada, çevirinin ideolojik boyutu üzerinde durulacak ve Rudyard Kipling'in (1865-1936), 1895'te kaleme aldığı "If" adlı şiiri ile dilimize Bülent Ecevit (1925-2006) tarafından "Adam Olmak" başlığıyla aktarılan çevirisi ideolojik açıdan irdenelecektir. Çok eski bir tarihte yazılan söz konusu eser ve çevirisinin şimdiye kadar bu yönden incelenmemesi bir eksiklikler ve çalışmanın bu eksikliği dolduracağı düşünülmektedir¹.

Çevirinin ideolojik boyutuna geçmeden önce, birinci kısımda çalışmamızın çıkış noktasını oluşturan "ideoloji" kavramı hakkında bilgi verilecektir. İdeoloji, en basit haliyle, *Büyük Türkçe Sözlük*'te, "siyasal veya toplumsal bir öğretiyi oluşturan bir hükümetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dini, moral, estetik düşünceler bütünü" olarak tanımlanmaktadır (2011:1152). İkinci kısımda, bazı çeviribilim kuramcılarının ideoloji ile ilgili görüşlerine yer verilmekle beraber, çalışmamızın sınırı ve kapsamı gereği sadece "Manipülasyon Okulunun veya Ekolünün" temsilcilerinden biri kabul edilen Belçikalı çeviribilimci Andre Lefevere'nin kuramı ve görüşleri temel alınarak, çeviride ideoloji hakkında bilgi verilecektir. Aynı kısımda, Rudyard Kipling'in kısa bir biyografisi sunulacak ve bu eseri niçin yazmış olduğu tartışılacaktır. Benzer bir tartışma erek metin içinde yapılacak ve çeviri metnin ideolojik olup olmadığı vurgulanacaktır. Söz konusu kısımda ayrıca, Ecevit'in Haziran 1981'de *Arayış* dergisinde yayımlandıktan sonra 12 Eylül Askeri Cuntasının tepkisini çeken bu çeviri eserinin ideolojik bir yönü olup olmadığı metne dayalı olarak söylem

¹Çeviride ideoloji ile ilgili yayınlar: Ayşe Banu Karadağ'ın *Edebiyat ve Kültür Dizgesini Şekillendirmede İdeolojik Açıdan Çevirinin ve Çevirmenin Rolü* (2003) başlıklı doktora tezi, Hümeysra Altuntaş'ın *Translation An Ideology: A Comparative Analysis of the Translation of Daniel's Defoe's Robinson Crusoe* (Çeviri ve İdeoloji: Robinson Crusoe Çevirileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme) (2007) başlıklı yüksek lisans tezi, Kamer Sertkan'ın *The Ideology of Lexical Choices in the Turkish Translations of Oliver Twist* (Oliver Twist'in Türkçe Çevirilerindeki Sözcük Seçimlerinin Ardındaki İdeoloji) (2007) başlıklı yüksek lisans tezi, Sevcan Yılmaz'ın *Absence/Silence of a Translation as a Borderline Issue: Şeytan Ayetleri (the satanic verses) (İdeolojinin Çevrilecek Metnin Seçimine Etkileri: Türkçe'de Olmayan/Sessiz Kalan Bir Metin: Şeytan Ayetleri* (2007) adlı yüksek lisans tezi, Prof. Dr. Alev Bulut'un yazdığı *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji-İdeolojik Çeviri* adlı kitap (2008), Esra Birka Baydan'ın *Visibility of Translation through conflicting ideologies: The "Islamic" retranslations of "100 essential readings" (Çatışan İdeolojiler Üzerinden Çevirinin Görünürlük Kazanması: 100 Temel Eserin "İslami" Çevirileri)* başlıklı yüksek lisans tezi (2008) Yasemin Özden Kanca'nın *Türkiye'deki Gazetelerde Dış Kaynaklı Haberlerin Çevirisinde İdeolojik Yaklaşımlar* başlıklı yüksek lisans tezi (2009), Oktay Eser'in "Rönensans Düşüncesinin İlk Kurbanı, Bir Çevirmen Étienne Dolet" (2010) adlı makalesi.

çözümlemesi yöntemiyle² irdelenerek, eldeki nesnel verilerin sağlaması (Lefevre) yapılmaya çalışılacaktır. Çalışmaya başlamadan önce bir nokta belirtilmelidir: *"bütün çeviriler aslında belli amaçlar doğrultusunda kaynak metnin bir derece manipüle edilmiş halidir"* (Hermans, 1985: 11). Bu söz, çalışmanın da dayanağı olacaktır.

2. İDEOLOJİ KAVRAMI ÜZERİNE

İdeoloji ilk kez ortaya çıktığında 18.yüzyılda Fransa'da Destutt de Tracy tarafından fikirler bilimi manasında kullanılmıştır (Van Dijk, 1998a:1). Ancak bu tanım günümüzde çoğu kez geçerli değildir ve bilimin karşısına konulmaktadır. Bu açıdan, Eagleton ideolojinin fikirler bilimi ve bir akılcı sorgulama olarak gelişmesini ironik bulduğunu ve ideologların bilim adamlarının aksine fikirleri tahlil etmek gibi bir görevi olmadığını sadece fikir belirtmekle yükümlü olduğunu belirtir (Eagleton, 2011:95). Buradan, günümüzdeki anlayışla ideoloji için en genel ifadeyle bir toplumsal gruba veya sınıfa ait düşünceler/fikirler kümesidir tanımına gidilebilir. Elbette ki bu toplumsal gruplar kendi içlerinde farklı ideolojilere sahip olduklarından, genel de baskın ve karşıt ideolojiler arasında bir rekabet ve çatışma yaşanma olasılığı hep bulunmaktadır.

Her rejimin aslında, daha çok siyasal, kendine göre bir ideolojisi vardır. Rejimlerin ideolojileri ve rekabet ettikleri diğer ideolojiler devamlı olarak birbirleriyle mücadele eder ve birbirlerini bir tehdit olarak algılayabilir. Ancak bu tarz bir mücadele devingenlik açısından gereklidir zira bir ideolojiden başka hiçbir unsur karşı ideoloji ile rekabet edemez. Bu yüzden, bilhassa ihtilal ve darbe dönemlerinde, devrilen siyasal sistemin ideolojileri zayıflatılır ve yerine yenisi kurulur, ayrıca mevcut sistem de yeni ideolojik görüşler üzerine oturtulur (Kazancı, 2006:3). Bu şekilde artık egemen hale gelmiş grubun veya topluluğun ideolojisi önündeki engeller ortadan kaldırılmaya çalışılır. İdeoloji bu yönüyle bir meşrulaştırma görevini de yerine getirmektedir. Bu, Eagleton'ın çeşitli ideoloji tanımlarından biri olan, *"ideoloji bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırma görevini gören fikirlerdir"* (Eagleton, 2011:18) tanımında da görülmektedir. Zamanla bu tip ideolojiler kemikleşir ve yeniliğe kapalı bir hal alabilir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi karşılarında hep bir

---

² Söylem, ideolojilerin oluşumunda önemli bir rol oynar. Bu yüzden yöntem olarak söylem analizi seçilmiştir. Söylem analizi, yazı dilinin veya sözlü dilin çözümlenmesi işlemi demektir.

muhafif veya karşıt ideoloji vardır ve devingen bir mücadele söz konusudur.

Yazılı veya sözlü dilin çözümlenmesi olarak tanımlanan söylemin, ideolojide önemli bir yeri olduğu da ayrıca vurgulanmalıdır. Van Dijk'e göre ideolojiler savunucularının toplumsal yaşayışlarını etkilemektedir. Bu etki söylem yoluyla sürdürülür, değiştirilir veya meşrulaştırılır (2006b:115). Eagleton'a göre de, "*ideoloji söylemle ilgili bir meseledir ve bir ifadenin içerdiği dilsel özelliklerden çok, kimin kime hangi amaçlarla ne söylediğiyle*" (2011:28) ilgilenir. İdeolojik söylemler bu açıklamalara bakıldığında, bir toplumsal grup veya sınıfın fikirlerinin güçlendirilmesi veya devamlılığı için gerekmektedir. Çalışmamızın özünü oluşturan kaynak ve erek metnin ideolojik yönden karşılaştırılması kısmında bu, söz konusu metinler üzerinde yapılacak söylem analizi metoduyla ortaya konulacaktır.

3. ÇEVİRİDE İDEOLOJİ: MANİPÜLASYON EKOLÜ VE ANDRE LEFEVERE'NİN GÖRÜŞLERİ

Bu kısımda, Andre Lefevere'nin görüşleri doğrultusunda çeviride yeniden yazma ve ideolojik çeviri hakkında bilgiler verilecektir. Stolze'ye göre, 1970'lerde Belçika ve Hollanda'da karşılaştırmalı yazınbilimin bir parçası olan bir çeviri ekolü kurulmuştur. Bu ekolde Andre Lefevere, Theo Hermans, Susan Bassnet McGuire gibi çeviribilim araştırmacıları ve kuramcıları bulunmaktaydı. Kısa bir süre içinde grubun adı "Manipülasyon Okulu/Ekolü" olmuştur (2013: 168). Bu ekol ideoloji üzerine çalışmalarını bilindir.

Lefevere, özellikle edebi metinlerin alımlanması, kabulü veya reddi gibi koşulları dizgesel olarak denetleyen güç, ideoloji, kurum ve manipülasyon gibi somut faktörler üzerinde çalışmalara yoğunlaşmıştır. Bu doğrultuda, Lefevere'nin geliştirdiği "yeniden yazma" (rewriting) işlemi çevirilerde, özetlerde, senaryolarda, eleştiri yazılarında, çocuklar için uyarlamalarda vb. karşılaşılabılır ve bu metinlerin belli bir amaç doğrultusunda yeniden yazılması anlamına gelir (Aksoy, 2002:51). Ancak daha önce de belirtildiği gibi, çalışmada yeniden yazmanın çeviri üzerindeki etkisi tartışılacaktır.

Lefevere'e göre diğer metinlerle kıyaslandığında, çeviri yeniden yazma işleminin uygulandığı en popüler ve potansiyel açıdan en etkili olanıdır çünkü kaynak metin yazarının düşünceleri bir diğer kültüre (erek kültüre) taşınarak, ilk ortaya çıktığı kültürle olan sınırlar ortadan

kaldırılır (Lefevre, 1992b:9). Çeviride ideoloji söz konusu olduğunda, Lefevre'nin tabiriyle yeniden yazılmış metinler (aslında çeviriler), belli bir gruba hizmet ettiklerinden önemli bir işlevi de yerine getirirler³. İdeolojik amaçla yeniden yazılmış metinlere toplumda sık sık rastlayabiliriz. Bu doğrultuda, bu metinler ya egemen ideolojinin çıkarlarına uygun ya da tam tersi ona aykırı bir yol izleyebilir (Lefevre, 1992b:7) ve etkili bir araç olarak toplumun yapısını ve görüşlerini koruyan bir güce veya toplumu köklü bir değişikliğe uğratabilecek ya da mevcut düşünceleri derinden sarsabilecek manipülasyon⁴ gücüne sahiptir.

Bazen yeniden yazanlar, çeviri aşamasında kaynak metni çağın egemen ideolojik ya da şiiibilimsel akımlarına uygun bir şekilde adapte veya manipüle eder. Bu durum daha ziyade totaliter toplumlarda görülür (Lefevre, 1992b:8). Ancak bazen bunun tersi de söz konusu olabilir. Bu nedenle yeniden yazma aşamasında bu işle uğraşanların önceden amaçlarını veya niyetlerini, hangi ideolojiyi öne çıkaracaklarını, güçlendirmeye veya zayıflatmaya çalışacaklarını belirlemeleri gereklidir. Bu aşamada çevirmen bir bakıma "elindeki maddi veya sembolik gücü" (Bulut, 2008) amacı için doğrudan veya dolaylı bir şekilde kullanmaktadır.

Yeniden yazma işlemi sırasında çevirmenin kimliği ve amacı doğrultusunda kullanacağı çeviri stratejileri de önemli bir yere sahiptir. Ya çevirmen bu işlem sırasında kaynak metnin olumlu yönünü veya ideolojisini vurgulayacaktır ya da onun olumsuz yönlerini vurgulayarak, baskın veya karşıt ideolojileri karşı karşıya getirecektir (Lefevre, 1992a:14). Ancak, Lefevre'e göre, çevirmenler kaynak ve erek metin arasında etkili bir iletişim için kaynak metnin ideolojik yönlerini vurgulamaktan ziyade, erek okuyucunun beklentisine/ideolojisine uygun bir yeniden yazma yapmalıdır (1992a:19). Çünkü bu, metnin alınmasını kolaylaştırarak erek okuyucu üzerinde güçlü etkiler yapabilir ki bu da iletinin adresine ulaşmasını sağlar ve ideolojik etkiyi artırır.

³ Lefevre, genel olarak ideolojiyi temsil eden güç ve ilişkiler üzerine çalışmaktadır.

⁴ Manipülasyon, çevirilerin kabul edilmesini veya reddedilmesini belirleyen önemli bir unsurdur (Lefevre)

Lefevere, çalışmalarında ideolojiye özel bir önem verir. Yeniden yazma sürecinde, çevirmenin ideolojisi ve hami tarafından çevirmene dayatılan ideoloji önemlidir çünkü her ikisi de ya uyuşacaktır ya da birbirlerine karşı bir görüş sergileyecektir. Yeniden yazma işleminde "hamilik" (patronage) kavramını açıklamadan, Lefevere öncelikli olarak dizge kavramı üstünde durmaktadır. O,

"kendi dizgeler kavramını, Even-Zohar'ın kavramından farklı içerikte ele almış ve çeviri sürecini ve toplumu oluşturan dizgelerin hamilik, ideoloji, yazın kuralları ve söylem evreninden oluştuğunu belirtmiştir. Lefevere [ayrıca], dizge ve çevre arasındaki etkileşimi, dizgenin iç düzenini ve denetim unsurlarını vurgular" (Aksoy, 2002: 50).

Lefevere'e göre edebiyat karmaşık bir toplumsal dizgedir ve toplumdaki diğer dizgelerin üstlenemeyeceği işlevleri yerine getiren kendine özgü bir yapısı vardır. O halde edebiyat dizgesel kavramlarla tahlil edilebilir ve bu açıdan dizgenin edebiyat alanı için önemli bir yeri vardır. Dizge gerek okuyucu, gerekse de yazar veya yeniden yazanlar üzerinde bir dizi kısıtlamalara göre çalışır. Yeniden yazanlar, dizgeye ve onun getirdiği kısıtlamalara uyabilir ya da tam tersi karşı da çıkabilir. Bu açıdan düşünüldüğünde, çevirmenler bazen hain olmak zorunda kalabilir ancak bunun farkında olmayabilir. O halde yeniden yazılan veya yazılacak olan metinlerin, belli bir zaman ve mekanda egemen olan ideolojiye uymak gibi bir zorunluluğu yoktur (Lefevere, 1992b:12-13). Peki egemen ideolojiye karşı çeviri yapan farklı ideolojiye mensup bir çevirmeni süreçte neler bekleyebilir? Bir başka deyişle, hami bu çevirinin yayınlanmasına müsaade edecek midir yoksa çeviriyi yasaklayacak mıdır? Özellikle Doç. Dr.Ayşe Banu Karadağ'a göre, güçlü olan ideolojinin geçerliliğini sürdürdüğü bir dizgesel yapıda, karşı ideolojilerin bu yapıyı tehdit eden oluşumlarda bulunması doğal da olsa baskın ideolojinin bu oluşumların varlığına ne oranda müsaade edeceği tartışmalıdır (<http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=haberyazdir&articleid=874155>). Bu sebeple, sorunun yanıtı muhtemelen çevirmen karşıt görüşte olduğundan ve bu sebeple egemen ideolojiye uymayı tercih etmediğinden, çevirisinin bu ideolojinin süzgecine takılıp, sansüre uğramasıdır.

Edebiyat dizgesi içinde iki denetim mekanizması bulunmaktadır. İlk mekanizma, edebiyat dizgesini içeriden denetler. İçteki denetlemeyi; eleştirmenler, öğretmenler, çevirmenler gibi profesyoneller yürütür.

İkinci denetim mekanizması ise, edebiyat dizgesinin dışında çalışır ve hami⁵ tarafından idare edilir. Hamilik kavramıyla, Lefevere'nin kast ettiği kişi veya kurumlar gibi güçlerdir ki bu güçler okuma, yazma ve yeniden yazma gibi işlemleri onaylayan veya engelleyen bir yapıya sahiptir. Hamilik; bir grup insan, hükümet, askeri bir cunta, dini bir kurum, siyasi bir parti, toplumsal bir sınıf, yayın evleri, medya tarafından üstlenilebilir (Lefevere, 1992b:14-15). Bu gruplar, özellikle yazın alanında ideolojik yayınları denetler ve Lefevere'nin de belirttiği gibi kısıtlamalar çerçevesinde eserin yeniden yazılıp yazılmayacağına karar verilir.

Haminin görüşlerini ve ideolojisini desteklemek amacıyla daha önce de vurgulandığı gibi profesyoneller değişik stratejiler uygulayabilir. Örneğin, "*sadık çeviriler, genelde egemen ideoloji doğrultusunda yapılır*" (Lefevere, 1992b:51). Bir başka deyişle, çevirmenler bazen yaşadıkları zaman veya mekâna ait egemen ideolojinin getirdiği kısıtlamaları göz önüne alarak, yeniden yazma işlemi yapmak zorunda kalabilir. Ancak, Lefevere'e göre, bir toplumda ideoloji tek kutuplu olamaz. Merkez ve kenar olarak nitelendirilen ideolojiler arasında süregelen bir mücadele vardır. Merkez egemenliğini ilan eder. Kenar ise merkezin yerini almaya çalışır (1992b:86). Bu mücadele aslında farklı ideolojilerin arasında devingen bir rekabetin olduğunu da göstermektedir. Dolayısıyla, sadık çeviri her zaman tercih edilmeyebilir.

Hamilik, kendi içinde ayrıca üç parçaya ayrılmaktadır. İlki, belki de en önemli olanı, ideolojiktir. Konu seçimi ve geliştirilmesine kısıtlamalar getirmekle yükümlüdür. İkincisi, ekonomiktir. İçte denetim yapan yazarlar ve yeniden yazarlara para bağlanması ve onları birtakım görevlere getirme vb. sorumludur. Üçüncüsü ise statü kısmıdır. Bu son kısımda, haminin ideolojisine uygun eserler üretenler veya yeniden yazarlar önemli işlere getirilebilir ve bazı destek gruplarından yardım alır (Lefevere, 1992b:16). Bu üç unsur tek bir hamiye bağlıysa "farklılaşmamış"⁶ (undifferentiated) hamilik akla gelir. Tam tersi bir durum söz konusuysa, farklılaşmış hamilikten söz edilir (Lefevere, 1992b:17). Ne var ki çevirmenlerden her zaman haminin ideolojisine uyması beklenemez. Bu tür çevirmenler ya karşıt görüştedir ya da farklı bir ideolojiyi desteklemektedir.

⁵ Dış denetim mekanizması (ideolojiyi temsil eder), himaye eden güç demektir.

⁶ 12 Eylül 1980 Askeri Cuntası bu kategoriye sokulabilir.

3.1 Rudyard Kipling

Rudyard Kipling (1865-1936) Hindistan Mumbai' de dünyaya geldi. İngiltere'de eğitim alan yazar/şair, 1882'de Hindistan'a geri dönerek, Anglo-Hint gazetelerinde çalıştı. Edebiyat alanında kariyeri 1886'da kaleme aldığı *Departmental Ditties (Bölgesel Şarkılar)* ile başladı. Ancak kısa hikâyeleriyle ünlendi. 1894'de yayınladığı *Jungle Book (Orman Kitabı)* bütün dünyada büyük bir üne kavuşan bir çocuk klasiğidir. Kimball O' Hara ve Himalayalardaki maceralarını anlatan *Kim* (1901) adlı eseri de büyük bir başarı yakalamıştır.

Yazarın diğer eserleri içinde *Ballack Room Ballads* (1892) *The Second Jungle Book (Orman Kitabı 2)* (1895), *The Seven Seas (Yedi Deniz)* (1896), *Captains Courageous (Korkusuz Kaptan)* (1897), *The Day's Work (Günlük İşler)* (1898), *Stalky and Co.* (1899), *Just So Stories (Öylesine Hikâyeler)* (1902), *Trafficks and Discoveries (Seyrüsefer ve Keşifler)* (1904), *Puck of Pook's Hill (Pook Tepesinin Perisi)* (1906), *Actions and Reactions (Eylemler ve Tepkiler)* (1909), *Debits and Credits (Borçlar ve Krediler)* (1926), *Thy Servant a Dog* (1930), *Limits and Renewals (Sonlar ve Başlangıçlar)* (1932) bulunmaktadır. Yazarın derleme şiirleri 1933'te basıldı. Bunların dışında Kipling, Birinci Dünya Savaşı boyunca bazı propaganda eserler de yazmıştır. (http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1907/kipling-bio.html).

3.2 Kaynak Metnin Kaynak Kültürdeki İşlevi

1895 senesinde, Dr. Leander Starr Jameson Güney Afrika'da Boerlere karşı, yaklaşık 500 kişiyle başarısız bir baskın gerçekleştirdi. Bu baskın Jameson baskını adıyla anılmış ve 1899 ila 1902 arasında süren Boer Savaşının vuku bulmasında önemli bir etken olmuştur. Jameson'ın aldığı bu yenilgi, anavatanda çok daha farklı bir şekilde yorumlanmış ve bir zafer olarak anlatılmıştır. Neticede, Jameson da bir kahraman olarak ün yapmıştır (<http://www.fordham.edu/halsall/mod/kipling-if.asp>).

Jameson'u övmek için, Kipling Türkçe başlığı dilimize Ecevit tarafından "Adam Olmak" şeklinde çevrilen "If" (1895) şiirini yazmıştır. Şiir de ayrıca Jameson'a yapılan haksızlık da dile getirilmektedir. Zira İngiliz hükümetinin desteğini aldığı varsayılan Jameson, bu baskından sonra Boer hükümeti tarafından Londra hükümetine teslim edildi ve on beş ay hapis cezası aldı⁷. Jameson'ın hapis cezası almasını Kipling, şiirinde

⁷ Ancak serbest bırakıldıktan sonra Cape kolonisine 1904 yılında başbakan olarak atanmıştır.

eleştirmekte ve onun buna rağmen sessiz kalmasını övmektedir. Jameson'ın yanı sıra, Kipling şiirinde oğlu John'a da tavsiyeler vermektedir. Kipling, bu şiirinde her ne kadar İngiliz hükümetini, Jameson'a yapılan haksızlıktan dolayı eleştirse de aslında İngiliz Emperyalizmini, sömürgeciliğini destekliyordu. Şiirde, Kipling ayrıca halka⁸ da hitap ederek, İngiliz meziyetlerinden söz etmektedir. Bu yüzden, şiirin aşırı milliyetçi bir havası olduğu da iddia edilmektedir (<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1146109/The-remarkable-story-Rudyard-Kiplings-If--swashbuckling-renegade-inspired-it.html>).

3.3 Erek Metnin Erek Kültürdeki İşlevi

Kaynak metnin birincil işleviyle kıyaslandığında, Ecevit'in çevirisinin farklı bir amacı olduğu ileri sürülebilir. Bir başka deyişle, çeviri şiir şu ya da bu kişiyi temel alarak değil esas olarak Türk toplumunun yaşadığı ortam ve şartlar düşünülerek aktarılmıştır. Ayrıca Ecevit, çevirisinde sadece içteki siyasi durumdan yola çıkarak halka tavsiyeler vermektedir ve çeviri, çıkış noktası olarak, *Arayış* dergisinde yayınlandığı dönem de göz önüne alındığında, topluma yönelik olduğu için ideolojik bir boyut kazanmıştır. Başka bir deyişle, farklı bir kültüre farklı bir doğrultuda, zamanda ve ortamda çevrilen erek metin şekil değiştirmiş ve çevirmenin kimliğine de bakıldığında ideolojik bir işlev edinerek, Lefevre'nin tabiriyle bir yeniden yazma haline gelmiştir veya yeniden yazılmış bir eser olmuştur. O halde, çeviride ideoloji yönünden incelemeye değer bir yönü vardır.

Kültür ve ideolojiyle iç içe olan bir söylem evreninde kaynak ve erek metnin herbirinin kendine özgü söylemsel bir niyeti veya amacı vardır. Ecevit, Kipling'ten "If" şiirini dilimize "Adam Olmak" başlığıyla aktarırken, Bulut'un tabiriyle kendi ülkesindeki farklı bir gerçekliğe, ideolojiye ve kültüre çeviri yaparak bir arabuluculuk üstlenmiştir (2008:27). Burada şu noktada da aydınlatılması gerekmektedir: Lefevre'e göre, sadece eğitilmiş kişiler çeviri yapmalıdır çünkü ancak onlar kaynak ve erek metnin edebiyat dizgesi, tarihi ve kültürel bağlamı hakkında bilgi sahibidir (1992a:92). Özellikle ideolojik çeviride, Lefevre'nin bu görüşü önem kazanmakta ve Ecevit de çevirisiyle bu açıklamaya uymaktadır. Çünkü o, özellikle 12 Eylül döneminini bizzat yaşamış, kendisine yayın yasağı getirilmiş, eğitilmiş bir siyasetçidir.

⁸ Bu işlev kaynak metnin çıkış noktası olmadığından ikincildir ve kaynak metin sadece öğüt veren, yer yer eleştireci bir niteliktedir. Oysa Ecevit'in çevirisi doğrudan halka seslenerek birincil işlev üstlenmiştir ve sadece eleştirel olmayıp, aynı zamanda ideolojiktir.

Ecevit'in, Milli Güvenlik Konseyi tarafından 2 Haziran 1981 günü yayınlanan 52 No'lu kararla, Lefeveré'nin tabiriyle dönemin hamisi 12 Eylül askeri cuntası tarafından, *Arayış* dergisindeki yazıları yasaklanmış ve ayrıca dergide yayın danışmanlığı ve başyazarlık görevlerine son verilmiştir. Bu nedenle, dergiye basılması düşünülen "Politikacıdan Önce Demokrasi" başlıklı başyazıyla, "Suçlamalar ve Gerçekler" başlıklı açıklamaların birinci bölümü yasaklar kapsamına girdiğinden, dergiden son dakikada çıkarılmıştır. İşte bu noktada Yazı İşleri, Ecevit'in yıllar önce Kipling'ten "Adam Olmak" başlığıyla çevirdiği, başyazıda değinilen şiiri yayınlama kararı almıştır. Açıklamada ise bu şiirin yasaklar kapsamına girmeyeceğini düşündükleri için dergiden çıkartmaya gerek duymadıklarını belirtmişlerdir ve şiirin çevirisinin Ecevit'e ait olduğunu satır arası bilgi şeklinde vererek, çeviri metnin altına kaynak metnin yazarının adını yazmışlardır (*Arayış*, 1981:5). Bu doğrultuda, Yazı İşleri bu şiirin aslında sade bir çeviri olduğunu vaysaymakta veya öyle göstermektedir. Ancak, yıllar sonra 21 Mart 2012 tarihinde, aynı Askeri Cunta tarafından kapatılan derginin Yazı İşleri müdürlüğünü yürüten Nahit Duru şu açıklamayı yapmıştır:

"Bu şiiri Bülent Ecevit'in yayın danışmanlığını ve başyazarlığını yürüttüğü, benim Yazı İşleri Müdürü olduğum, Arayış Dergisi'nde yayımlamıştık. 12 Eylül döneminde, Ecevit'e yazı yazma, mesleğini yapma yasağı konulduğunda, "Adam Olmak" şiirinin başyazısının yerinde kullanmıştık. Kıyamet kopmuş, Sıkıyönetim Komutanlığı'nda bu şiiri neden yayımladığımız, kimi kast ettiğimiz konusunda sığaya çekilmiştim[.] Bu şiir günümüze de çok uygun. Zira kendini evliya sananlar, hayal dünyasında yaşayanlar, bizi yalanları ile uyutanlar, güç karşısında eğilip bükülenler, düzenbazlar, korkup kaçanlar, emek vermeden kazananlar, akli başından gidip hırslarına yenilenler, daha niceleri etrafımızı çevirdi. Ve o muhteşem şiir geldi aklıma[.]"
(<http://www.yurtgazetesi.com.tr/ecevit-ve-%E2%80%9Cadam-olmak%E2%80%9D-siiri-makale,496.html>)".

3.4 Söylem Çözümlemesi

Bu aşamada, yukarıdaki bilgiler doğrultusunda, kaynak ve erek metin söylem analizine tabi tutulacak ve çeviri eserin⁹ yeniden yazılmış ideolojik bir eser olduğu örneklerle de ortaya konacaktır.

<u>"If"</u>	<u>"Adam Olmak"</u>
-------------	---------------------

Kaynak Metnin Başlığı

Erek Metnin Başlığı

Kipling şiirine başlık olarak İngilizce if bağlacını seçmiştir. If, dilimizde kaynak metindeki bağlama göre şayet, eğer anlamlarına gelmektedir. Ayrıca kaynak metnin son mısrası, "And— which is more— you'll be a Man, my son!"¹⁰ şeklinde bitmektedir. Ecevit, erek metnin başlığı için İngilizce cümlede geçen "to be a man" ifadesini dilimize mastar haliyle adam olmak şeklinde çevirerek, aslında çeviride adam olmanın koşullarını ileri sürmektedir. Peki, Ecevit kaynak metnin izinden gitmeyerek neden böyle bir başlık tercih etmiş olabilir? Daha önce de belirtildiği gibi, yazar kaynak metni Jameson ve oğlu John'ı temel alarak yazmıştır. Ancak çeviri eser doğrudan doğruya Türk halkından yola çıkılarak üretilmiştir. Bu nedenle ve Ecevit'in siyasi kimliği ve erek kitle düşünüldüğünde, bu tercihin altında ideolojik bakış açısının yattığı ileri sürülebilir.

⁹ Çevirinin yayınladığı *Arayış* dergisi, askeri rejim tarafından 1982'de kapatılmıştır.

¹⁰ Son dize dilimize sözcüğü sözcüğüne, "dahası, adam olursun, oğlum!" şeklinde çevrilebilir.

Kaynak Metin	Erek Metin
<p>"If you can keep your head when all about you Are losing theirs and blaming it on you; If you can trust yourself when all men doubt you, But make allowance for their doubting too: If you can wait and not be tired by waiting, <u>Or being lied about, don't deal in lies,</u> Or being hated don't give way to hating, <u>And yet don't look too good, nor talk too wise;</u>" (Kipling, http://www.kipling.org.uk/poems_if.htm).</p>	<p>[Çevrende herkes şaşırsa bunu da senden bilse Sen akli başında kalabilirsen eğer Herkes senden kuşku duyarken hem kuşkuya yer bırakır Hem kendine güvenirsen eğer Bekleyebilirsen usanmadan <u>Yalanla karşılık vermezsen yalana</u> Kendini <u>evliya</u> sanmadan Kin tutmayabilirsen kin tutana] (Ecevit, 1981:5).</p>

Kipling, belli kişilere ithaf ettiği çevirisi yoluyla aslında İngiliz halkına seslenmekte ve onların sahip olması gereken meziyetleri sıralamaktadır. Aslında bir bakıma, onlara nasihat vermektedir. Ayrıca, kaynak metnin son dizesi "and yet don't look too good nor talk to wise" şeklinde bitmektedir. Sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde, bu İngilizce cümle dilimizde "ne çok iyi görün ne de bilgece konuş" şeklinde ifade edilebilir. Ne var ki, Ecevit erek metindeki vurguyu artırmak amacıyla "yerlileştirme" çeviri stratejisi (Venuti) kullanarak veya başka bir deyişle "isteye bağlı bir deyiş kaydırması" (Popovic) yaparak, bu cümleyi dilimize "kendini evliya sanmadan" şeklinde aktarmıştır. Yerlileştirme çeviri stratejisi, yabancı bir metnin erek dilin kültürel ortamına uyarlanması işlemi demektir, yani bir bakıma etnosentrik bir çeviri stratejisidir (bkz. Munday, 2001: 146). Yerlileştirme çeviri stratejisinde, yabancı metin erek dil kültürel değerleri göz önünde bulundurularak etnosentrik bir şekilde çevirilir. Yani bir bakıma, kaynak metin yazarı okuyucuya götürülür. (bkz. Venuti, 1995:20). İsteğe bağlı kaydırmalar ise, çevirmenin kabul edilebilir yani erek dizgenin normlarıyla örtüşen bir çeviri üretme kaygısından ileri gelir (bkz. Broeck, 1985: 57).

Bu açıklamalara bakıldığında, Ecevit'in böyle bir yol izlemesinde ideolojik bir görüş etkili olmuş olabilir mi sorusu sorulmalıdır. Evliya

sözcüğünün temel anlamı ermiş demektir. Evliya'nın İngilizce eşdeğeri ise saint sözcüğüdür. "To talk to wise" tam olarak bu Türkçe anlamı vermez. Aslında, Ecevit bu dizede halkı yönetenlerin kendilerini evliya sandıklarını ima ederek, erek kitleye alçak gönüllü olmaları nasihatinde bulunmaktadır ve bu onun ideolojisini yansıtır. Ayrıca kaynak metinde geçen, "or being lied about, don't deal in lies" ifadesi dilimize "yalanla karşılık vermezsen yalana" şeklinde sözcüğü sözcüğüne aktarılmıştır. Kaynak metnin işlevinin erek metinden farklı olduğu ve ayrıca çeviri eserin yazıldığı ve yayınladığı dönemin¹¹ koşulları düşünüldüğünde, Ecevit'in bu dizeyi ideolojik bir temelde çevirdiği söylenebilir¹².

<p>"If you can dream—and not make dreams your master; If you can think—and not make thoughts your aim; If you can meet with Triumph and <u>Disaster</u> And treat those two impostors just the same; <u>If you can bear to hear the truth you've spoken</u> <u>Twisted by knaves to make a trap for fools,</u> <u>Or watch the things you gave your life to, broken,</u> And stoop and build 'em up with worn- out tools:" (Kipling, http://www.kipling.org.uk/poems_if.htm).</p>	<p>[Düşlere kapılmadan düş kurabilir yolunu saptırmadan düşünebilirsen eğer Ne kazandım diye sevinir, ne yıkıldım diye <u>yerinir</u> İkisine de vermeyebilirsen değer <u>Söylediğin gerçeği eğip büken düzenbaz</u> <u>kandırabilir diye safları dert edinmezsen</u> Ömür verdiğin işler bozulsa da yılmaz Koyulabilirsen işe yeniden] (Ecevit, 1981:5).</p>
--	--

¹¹ Çeviri eserin yayınlandığı dönem 12 Eylül dönemidir. Bu dönemin Türkiye sınırları içerisindeki "hamisi" (Lefevre) veya egemen ideolojisi 12 Eylül Askeri rejimidir. Ecevit'in çevirisi, dönemin yazı işleri müdürünün de doğruladığı gibi, bu rejimin tepkisini çekmiştir. Bu da onu ideolojik yapmaktadır.

¹² Görüşler zaten her zaman benzeşemez ve ideolojiler veya hareketler sürekli çatışma halindedir. Ecevit, yalanla karşılık vermezsen yalana dizesiyle dürüst olunması çağrısı yapar ve yalan söyleyenleri (büyük ihtimalle politikacıları, devlet adamlarını) eleştirir.

Kaynak metnin ikinci kıtasının üçüncü dizesinde "disaster" sözcüğü geçmektedir. Bu sözcüğün dilimizdeki eşdeğeri felaket, facia demektir. Kipling, bu dize ve izleyen dizede aslında "eğer Zafer ve Felaketle karşılaşsan", "bu iki düzenbaza da aynı şekilde davran" demektir. Bu cümlelerin dilimizdeki tam karşılığı budur. Ancak Ecevit, şiir çevirisinde sık sık kullanılan anlam çevirisini benimseyerek, bu dizeleri Türkçe'ye "ne kazandım diye sevinir, ne yıkıldım diye yerinir" şeklinde çevirmiştir. Bir başka deyişle Ecevit, dilimizde felaket anlamına gelen "disaster" sözcüğünü erek okuyucunun kültürüne uyarlayarak, "ne yıkıldım diye yerinir" şeklinde aktarmıştır. Bu, şiirin ideolojik etkisini artırmak için yapılmış olabilir. Ayrıca, "If you can bear to hear the truth you've spoken", "twisted by knaves to make a trap for fools", "or watch the things you gave your life to, broken" dizelerini Ecevit, dilimize "söylediğin gerçeği eğip büken düzenbaz", "kandırabilir diye safları dert edinmezsen" şeklinde sözcüğü sözcüğüne aktarma yolunu seçmiştir. Kaynak metindeki bu dizelerin Türkçe eşdeğerlerinin erek ortamda farklı bir işlev kazandığı düşünüldüğünde, bu düzenbazların kim olduğu sorulabilir. Ecevit aslında, burada düzenbaz sözcüğünü halkı ezen politikacıları, kandıranları belirtmek için kullanmış olabilir. Dolayısıyla, çevirinin ideolojik bir yönü vardır.

<p>"If you can make one heap of all your winnings</p> <p>And risk it on one turn of pitch-and-toss, And lose, and start again at your beginnings And never breathe a word about your loss; If you can force your heart and nerve and sinew To serve your turn long after they are gone, And so hold on when there is nothing in you Except the Will which says to them: "Hold on!" "</p> <p>(Kipling, http://www.kipling.org.uk/poems_if.htm).</p>	<p>[Döküp ortaya varını yoğunu</p> <p>Bir yazı-turada yitirsen bile yitirdiklerini dolamaksızın dile</p> <p>Baştan tutabilirsen yolunu Yüreğine sinirine dayan diyecek direncinden başka şeyin kalmasa da Herkesin bırakıp gittiği nuktada sen dayanabilirsen tek] (Ecevit, 1981:5).</p>
---	---

İngilizce ve Türkçe bu iki kıta karşılaştırıldığında, aralarında anlam farkı bulunmamaktadır. Ancak her iki metnin de yazılış amaçları mekân ve

döneme göre değiştiğinden, Ecevit'in farklı bir işlevde çeviri¹³ yaptığı ileri sürülebilir. Bu amaç doğrultusunda ve işlevsel bir çeviri ürünü ortaya çıkarmak için Ecevit çevirisinde Türkçe deyim ve kalıplaşmış ifadeler kullanmıştır. Kaynak metnin ilk dizesinde geçen "if you can make one heap of all your winnings" cümlesinin dilimize "döküp ortaya varını yoğunu" şeklinde aktarılması varı yoğu), dördüncü dizede geçen "to breathe a word"¹⁴ ifadesinin "dolamaksızın dile" olarak çevrilmesi buna örnek verilebilir.

<p><u>"If you can talk with crowds</u> and keep your virtue, <u>Or walk with Kings—nor lose the common touch</u> If neither foes nor loving friends can hurt you, If all men count with you, but none too much; <u>If you can fill the unforgiving minute</u> <u>With sixty seconds' worth of distance run,</u> <u>Yours is the Earth</u> and everything that's in it, And—which is more—you'll be a Man, my son" (Kipling, http://www.kipling.org.uk/poems_if.htm).</p>	<p>[<u>Herkesle düşüp</u> kalkar erdemli kalabilirsen <u>Unutmayabilirsen halkı krallarla gezerken</u> Dost da düşman da incitemezse seni Ne küçümser ne de büyütürsen çevreni <u>Her saatin her dakikasına emeğini katarsan hakçasına serilir</u> Her şeyiyle <u>dünya önüne serilir</u> Üstelik oğlum adam oldun demektir] (Ecevit, 1981:5).</p>
---	--

İngilizce ve Türkçe metinlerin son kıtaları incelendiğinde, yine çeviri metinde anlamın korunduğunu söylenebilir. Kaynak metnin birinci ve ikinci dizeleri "if you can talk with crowds and keep your virtue", "or walk with Kings-nor lose the common touch"¹⁵ şeklinde bitmektedir. Bunların dilimizdeki karşılıkları Ecevit'in çevirisinde "herkesle düşüp kalkar erdemli kalabilirsen", (düşüp kalkmak) "unutmayabilirsen halkı krallarla¹⁶ gezerken" olarak belirlenmiştir. Düşüp kalkmak ifadesi

¹³ İdeolojik amaç

¹⁴ Sır vermek

¹⁵ Bu sözcüğün Türkçe anlamı, bir liderin ya da önemli bir kişinin halk ile iletişim kurma becerisi demektir.

¹⁶ Burada aslında Kipling, İngiliz mezihmetlerini öne çıkarmaktadır. Yazar (şair) kaynak metinde krallarla gezerken halkın unutulmaması yönünde bir ifadeye yer verirken, aslında izlediği yol eserin

Türkçe bir deyimdir ve bilindiği üzere anlamı yakın arkadaşlık etmek veya daha olumsuz bir çağrışımla geleneklere aykırı bir biçimde nikâhsız olarak yaşamaktır (http://www.turkcebilgi.com/sozluk/d%C3%BC%C5%9F%C3%BCp_kalkmak). Bu deyim burada kullanılmasının amacı ideolojik bir mesaj göndermek olabilir¹⁷. Buradan hareketle Ecevit'in halka, devlet büyükleri veya devlet adamlarıyla olan ilişkilerinde erdemli kalmasını ve onlarla bir aradayken kendilerinden olan diğerlerini unutmaması çağrısı yaptığı da ileri sürülebilir. Kaynak metnin beş ve altıncı dizeleri dilimize anlam çevirisi yoluyla aktarılmıştır. Özellikle "with sixty seconds' worth of distance run" cümlesinin "emeğini katarsan hakçasına"¹⁸ şeklinde çevirisi içerdiği anlam ve işlevselliği bakımından ideolojik çağrışımlar yapmaktadır. Ayrıca, kaynak metnin yedinci dizesi "dünya senindir, sana ait attir" şeklinde sözcüğü sözcüğüne değil de deyimleştirilerek "dünya önüne serilir" (önüne serilmek) şeklinde çevrilmiştir. Başka bir ifadeyle ideolojik çağrışım, yerileştirme (ya da isteğe bağlı kaydırma) yoluyla pekiştirilmektedir. Ayrıca kaynak metnin dördüncü kıtasının son dizeleri Kipling tarafından asıl olarak oğluna atfedilmiştir. Ecevit'in çevirisinde ise halka atfedilmektedir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmada, gerek toplanan veriler gerekse de kaynak ve erek metinler üzerinde yapılan söylem analiziyle, çeviri eserin dilimize Ecevit tarafından ideolojik amaçlarla aktarıldığı, bir başka ifadeyle ideolojik bir yönü olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu doğrultuda, Ecevit çeviri eserinde yer yer isteğe bağlı kaydırmalar ve yerileştirme çeviri stratejisi de kullanarak ideolojik etkiyi artırmıştır. Kaynak metin 19.yüzyılın son evresinde, sömürgecilik dönemlerinde yazılmış, İngiliz meziyetlerini ve milliyetçiliği öne çıkaran bir yapıttır. Ayrıca, asıl şiirin çıkış noktası da yazarın arkadaşı Jameson ve oğlu John'dır. Ancak, erek metin belli bir kişiden hareketle çevrilmemiştir. Farklı bir dönem ve mekana seslenen, Ecevit'in çeviri eseri bu açıdan Türkiye'de farklı bir işleve sahiptir ve ideolojik yönleri düşünüldüğünde Lefevre'nin tabiriyle bir yeniden

yazıldığı dönem ve şartlar düşünüldüğünde, bir tavsiye niteliğindedir. Oysa Ecevit'in bakış açısı farklıdır.

¹⁷ Kaynak metindeki ifade yerileştirme çeviri stratejisi veya isteğe bağlı kaydırma yoluyla erek ortama aktarılmış ve deyimleşmiştir.

¹⁸ Kaynak metinde emek sözcüğü geçmemektedir. Emek, İngilizce effort ve labour ile karşılanabilir. Kaynak metinde geçen distance run ise mesafe koşusu demektir. Ecevit, bu sözcüğü anlam çevirisi yaparak emek şeklinde aktarmıştır.

yazmadır. Zira dönemin egemen güçleri tarafından yazı yazması yasaklanmış bir siyasetçinin ülkede karışıklık ve kaos yaşanırken, böyle bir çevirisinin yayınlanmasının perde arkasında onun ideolojik özelliği yatmaktadır. Neticede de, dönemin koşulları göz önüne alındığında, dönemin hamileri, bu çevirinin kimi kast ettiği veya neden yayınlandığı hususunda söz konusu derginin yazı işleri müdürünü sorgulamış ve dergi 1982'de kapatılmıştır.

Kaynaklar

- [1]. AKALIN- HALUK, A ve BAŞK. (2011). *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- [2]. AKSOY, B. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*, İmge Kitapevi, Ankara.
- [3]. BULUT, A. (2008). *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji*, Multilingual, İstanbul.
- [4]. ECEVİT, B. (1981). "Adam Olmak" *Arayış*, Daily News Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş., Say:16, Ankara.
- [5]. EAGLETON, T. (2011). *İdeoloji* (Çev. Muttalip Özcan), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- [6]. GEE-PAUL, J. (1999). *An Introduction to Discourse Analysis Theory and Method*, Routledge, Londra ve New York.
- [7]. HERMANS, THEO (der.) (1985). *The Manipulation of Literature. Studies in Literary Translation*, St. Martin's Press, Londra ve Sydney.
- [8]. KAZANCI, M. (2006). "Althusser, İdeoloji ve İdeolojile ilgili Son Söz", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Cilt 24, s. 67-93, İstanbul.
- [9]. LEFEVERE, A. (1992a). *Translating Literature: Practice and Theory in a Comparative Literature Context*, Modern Language Association of America, America.
- [10]. LEFEVERE, A. (1992b). *Translation, Rewriting, And The Manipulation Of Literary Fame*, Routledge, Londra ve New York.
- [11]. MUNDAY, J. (2001). *Introducing Translation Studies:Theories and Applications*, Routledge, Londra ve New York
- [12]. VAN DEN BROECK, R. (1985). "Second Thoughts on Translation Criticism: A Model for its Analytic Function", Theo Hermans (der.)

The Manipulation of Literature, s.54-61, Crook Helm, Londra ve Sydney.

- [13]. VENUTI, L. (1995a). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*, Routledge, Londra ve New York.
- [14]. VAN DJIK, T.A. (1998a). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*, Sage, Londra ve New Delhi.
- [15]. VAN DJIK, T.A. (2006b). "Ideology and Discourse Analysis" *Journal of Political Ideologies*, s.1-25, Routledge, Londra.
- [16]. STOLZE, R. (2013). *Çeviri Kuramları:Giriş* (Çev. Emma Durukan), Değişim Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- [17]. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1907/kipling-bio.html 19.10.2013.
- [18]. <http://www.yurtgazetesi.com.tr/ecevit-ve-%E2%80%99Cadam-olmak%E2%80%99D-siiri-makale,496.html> 22.10.2013.
- [19]. <http://www.fordham.edu/halsall/mod/kipling-if.asp> 23.10.2013.
- [20]. <http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=haberyazdir&articleid=874155> 08.11.2013.
- [21]. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1146109/The-remarkable-story-Rudyard-Kiplings-If--swashbuckling-renegade-inspired-it.html> 09.11.2013.
- [22]. http://www.kipling.org.uk/poems_if.htm 16.11.2013.
- [23]. http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/aray%C4%B1%C5%9F_dergisi 21.11.2013.
- [24]. http://www.turkcebilgi.com/sozluk/d%C3%BC%C5%9F%C3%BCp_kalkmak 21.11.2013.
- [25]. <http://tureng.com/search/common%20touch> 21.11.2013.